

ҲАҖ – ТАЪРИХИ ХОНАИ ХУДО

Худованди бузург дар Қуръони карим мефармояд:

"Нахустин хонае, ки барои мардум (ба мақсади ибодати Худованд) бино ёфтааст, ҳамон (хона)-ест, ки дар Макка аст. (Он) пурбаракат ва мои Ҳидояти ҷаҳониён аст. Дар он нишонаҳои равшане вуҷуд дорад. Аз ҷумла, мақоми Иброҳим ва ҳар кас доҳили он шавад, дар амн ҳоҳад буд" (сурай Оли Имрон 96-97). Такя ба ояти мазкур тамоми муфассирон иттифоқ ба он доранд, ки нахустин ибодатгоҳ дар рӯйи замин Каъба мебошад.

Каъба пас аз ҳаробшуданаш дар тӯфон дигарбора аз ҷониби Иброҳими Халил (а) дар рӯйи замин қомат афроҳт. Ҳама маносики ҳаҷ аз Ҳазрати Иброҳим (а) ба ёдоварӣ мондаанд, аз ин рӯ бархе аз донишмандон аз он ба маносики иброҳими ёд менамоянд. Пас аз бино намудани хонаи Каъба Худованд ба Иброҳим (а) мефармояд, мардумро барои гузоридан ва анҷом додани ҳаҷ даъват намуд:

"Мардумро ба ҳаҷ даъват кун, онҳо пиёдаву савора бар маркабҳои лоғари ҳуд аз ҳар роҳи дуре (ба сӯйи хонаи Каъба) ба назди ту меоянд". (сурай Наҳҷл ояти 27)

Дар Қуръон инчунин аз дуои Иброҳим (а) барои фарзандони ҳуд дар ин сарзамин ёд шудааст.

Чунончи дар ояти 37-уми сурай Иброҳим омадааст:

"Парвардигоро! Ман яке аз фарзандонамро дар ин сарзамини ҳушк ва беҳосил дар канори хонае, ки ҳарами туст, сукунат додам.

www.minbarbook.github.io

Парвардигоро! То намозро барпо доранд, пас дилҳои тоифае аз мардумон - (гирду атроф)-ро ба сӯйи онҳо моил гардон ва аз меваҳо (гуногун)-и онҳоро рӯзӣ бидех, бошад, ки шукри туро ба ҷой оваранд".

Худованд дуои Иброҳим (а)-ро қабул карда тамоми омоли ӯро амалӣ мегардонад. Ҳусусан пас аз пайдо шудани оби Замзам қабилаҳои зиёде ба он ҷо омада, онро ободон гардониданд.

Пас аз Иброҳим (а) мардум ба гузоридани Ҳаҷ камар баста, мекӯшиданد, то ба тарзи иброҳимӣ онро адо намоянди. Аммо бо гузашти таърих мардум дар маносики Ҳаҷ таҳрифу тағйиротҳо ворид намуданд. Ҳатто бархе аз маносикро, ки бахши асосии Ҳаҷ шуморида мешуд ба унвони гуноҳ Қаламдод намуда, ба он чун мамнуоти Ҳаҷ муносибат менамуданд. Баъдтар дар даврони ҷоҳилий бутҳои зиёдеро дар дарун ва гирду атрофи Каъба наасб карда, барои таъзим гирди онҳо ҷарх мезаданд. Аммо бо зуҳури дини мубини Ислом паёмбари Ҳудо(а) маносикҳои Ҳаҷро Ҳамон гунае ки дар замони Иброҳим (а) буд Ҷӯё намуд ва тарзи дурусти адо намудани Ҳаҷро ба тамоми мусулмонон таълим дод. Ҳусусан, дар охирин Ҳаҷҷи намудаи худ, ки дар таърихи Ислом бо унвони "Ҳаҷҷат-ул-вадоъ" ёд мешавад, тамоми куллиёт ва ҷузъиёти маносики Ҳаҷро ба мусулмонон омӯзонид. Аз баски Ҳаҷ рукни панҷуми Ислом Қарор дода шудааст донишмандони исломӣ бахше аз китобҳои фиқҳӣ ва таснифоти дар илми Ҳадис кардаи худро ба масоили он бахшидаанд.

АРКОН ВА ВОҶИБОТИ ҲАҶ

Ҳаҷ дар забони арабӣ ба маъни "қасд" ва "оҳангӣ коре кардан" аст, аммо дар истилоҳи шаръӣ "Ҳаҷ аз Қасд ва Ҳаракат кардани мусулмони тавонманд дар вақти муайян ба сӯйи хонаи Ҳудо барои анҷом додани амалҳои маҳсус" мебошад.

www.minbarbook.github.io

Ҳаҷ аз ҷумлаи аркони панҷгонаи Ислом буда, барои ҳар шахси мусулмон, сарфи назар аз ҷинсият дар тамоми умр як бор ба ҳаҷ рафтан фарз аст. Аммо бо вуҷуд доштани шароити зерин:

1. Ислом

2. Ақл

3. Балоғат

4. Тавоной

Дар баробари ин шартҳои дигаре барои воқиб гаштани анҷоми Ҳаҷ зарур аст, ки ба таври зайланд:

а) саломатии ҷисмонӣ.

б) набудани монеае аз анҷоми Ҳаҷ.

в) амнияти роҳ.

г) маҳрам барои зан.

д) дар идда набудани зан.

Дар сурати фароҳам будани шартҳои мазкур агар шахс ҳаҷҷи фарзиро адо нанамояд базаҳкор гашта, мавриди азобу итоб қарор мегирад. Чунонки паёмбари Ҳудо(с) барои адои ҳаҷ таъкидҳои зиёде намудааст. Аз ҷумла Имом Тирмизӣ аз Ҳазрати Алӣ (р) ривоят меқунад, ки паёмбари Ҳудо (с) фармуданд: "Касе, ки тӯша ва маркабе барои ҳаҷҷи хонаи Ҳудо фароҳам карда метавонад ва бо ин ҳол ба ҳаҷ намеравад, роҳе ба ҷуз яҳудӣ ва ё масеҳӣ мурданро дар пеш надорад. Зоро Ҳудованд дар Қуръони карим мефармояд: "Ҳаҷҷи хонаи Ҳудо бар тамоми онҳое, ки тавоной доранд, фарз аст".

РУКНҲО (ФАРЭҲО)-И ҲАҖ

Ҳаҷ дорои се рукн:: 1. эҳром 2. вуқуфи дар Арафот 3. тавофи фарзӣ буда, умра бошад дорои ду рукн мебошад:

1. Эҳром

2. Тавоф.

ВОҔИБОТИ ҲАҖ

1. Вуқуфи дар Муздалифа.

2. Идома додани вуқуф дар Арафот то ғуруби офтоб.

3. Сангзанӣ (дар рӯзҳои ид).

www.minbarbook.github.io

4. Забҳ намудани Қурбонӣ.

5. Тарошидан, кӯтоҳ кардани мӯйи сар дар Ҳудуди Ҳарам.

6. Тарошидан ва ё кӯтоҳ кардани мӯйи сар дар рӯзҳои ид.

7. Дар се рӯзи ид тавофи зиёрат.

8. Саъӣ миёни Сафо ва Марва.

9. Тавофи видоъ.

10. Аз миқот эҳром бастан.

11. Дар Ҳолати анҷом додани тавофи зиёрат ва саъӣ пок будан.

12. Пас аз Ҳар тавоф ду ракаат намоз гузоридан.

СУННАТҲОИ ҲАҶ

1. Тавофи Қудум.

2. Рамал ва изтибоъ.

3. Рӯзи Ҳаштум ба Мино рафта, шаби ояндаро дар он ҷо гузаронидан.
4. Пас аз баланд шудани офтоби рӯзи Арафа ба сӯйи Арафот рафтан.
5. Шаби идро дар Муздалифа гузаронидан.
6. Ду шаби дигар, яъне шабҳои се рӯзи идро дар Мино гузаронидан.
7. Талбия гуфтан.
8. Ғусли рӯзи Арафа дар Арафот.
- 9."Ҳаҷар-ул-асвад"-ро истилом ва бӯсидан.

МАМНУОТИ ҲАҖ

Дар баробари аркон ва суннату мустаҳабботи ҳаҷ боз як гурӯҳ корҳое ҳастанд, ки барои ҳаҷгузор амалӣ намудани онҳо мамнӯъ мебошад:

1. лаҳву беҳуда гуфтан.
2. фисқ ё кори баде кардан.
3. доду фарёд ё ҷангӯ чидол намудан.

4. чизи дўхташуда пўшидан.

5. сару рўйро бо тоқӣ, кўлоҳ ё ягон чизи дигар пўшидан.

6. хўшбўйӣ истеъмол намудан,

7. риш, мўйи сар ва ё мўйҳои дигар ҷойи баданро тарошидан ё чидан

8. нохун гирифтан.

Бо назардошли ин мамнӯт барои шахсе, ки ба нияти адои Ҳаҷ камар мебандад беҳтар аст, ки пеш аз бастани эҳром мўйҳои сар ва дигар аъзои бадани худро тарошидаву қўтоҳ намояд ва нохунҳои худро гирифта, худро бо беҳтарин хўшбўйиҳо хушбў гардонад.

АНВОИ ҲАҶ

Дар китобҳои фиқҳӣ атрофи анвои Ҳаҷ суханҳои бисёре гуфта шудааст, ки ба таври муҷаз аз онҳо ёд мекунем:

1. Ҳаҷчи ифрод Ҳаҷҷест, ки Ҳаҷгузор аз миқотгоҳ танҳо барои Ҳаҷ эҳром мебандад.

2. Ҳаҷчи таматтӯъ Ҳаҷҷест, ки Ҳаҷгузор анҷом додани умра ва Ҳаҷро дар барномаи сафарии худ ҷой дода, аммо танҳо барои умра эҳром мебандад.

3. Ҳаҷчи Қирон ҳаҷҷест, ки ҳаҷгузор анҷом додани умра ва ҳаҷро дар барномаи сафарии худ ҷой дода, барои умра ва ҳаҷ якбора эҳром мебандад.

ОЁ УЗРИ ЗАНОН МОНЕИ ҲАҶ ШУДА МЕТАВОНАД?

Бояд гуфт, ки дар гузоридани ҳаҷ ҳайз ва нифос монеи шаръӣ ба шумор намераванд. Чунон ки зан дар ҳолати узр (ҳоҳ ҳайз бошад, ҳоҳ нифос) метавонад барои анҷом додани ҳаҷ ё умра эҳром бандад ва ба ғайр аз дохил шудан ба масcid ва анҷоми тавофи фарзӣ, Ҳамаи маносики онро ба ҷой оварад. Зан дар ин гуна мавридҳо даромадан ба масcid ва анҷоми тавофи фарзиро то поёни узрбинӣ ба таъхир меандозад.

Дар ин бора И мом Муслим ва Абӯдовуд аз Ҷобир (р) ривоят кардаанд, ки фармуданд: "Вақте дар Муздалифа будем, Ҳамсари Абӯбакр, Асмо духтари Умайс Муҳаммад ибни Абӯбакрро таваллуд кард. Вай ба назди Расули Худо (с) одам фиристод, ки чӣ кор кунад. Паёмбар (с) фармуданд: "Ғусл намояд ва миёни ронҳои худро бо порчае саҳт бибандад ва (Ҳамроҳи мардум) эҳром бандад".